

ת"פ 39351/12/20 - מדינת ישראל נגד פלוני

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"פ 39351-12-20 מדינת ישראל נ' פלוני

לפני כבוד השופט איתי הרמלין

המאשימה:

מדינת ישראל

ע"י עו"ד אורי סירוטה

נגד

הנאשם:

פלוני

ע"י עו"ד משה סרוגוביץ'

החלטה בשאלה אם להוציא צו טיפול פסיכיאטרי מרפאתי כפוי

1. נגד הנאשם הוגש בחודש דצמבר 2020 כתב אישום שייחס לו עבירות לפי חוק צער בעלי חיים בגין 4 בעיטות "חזקות ופרועות" שבעט ב-27.10.2020 "בכל חלקי גופה" של גורת הכלבים שלו מזן פיטבול.

2. בתיק ניתנו מספר חוות דעת מטעם הפסיכיאטר המחוזי. בחוות דעת אלה שנכתבו על ידי הפסיכיאטרית ד"ר לימור כספי והקרימינולוגית רוני בנצור אומצה חוות דעתו של הפסיכיאטר ד"ר שי גרינשטיין, המטפל בנאשם באופן פרטי, שלפיה הנאשם סובל מהפרעה סכיזואפקטיבית. כמו כן לפי חוות הדעת הנאשם כשיר לעמוד לדין. בסוגיית אחריותו של הנאשם למעשיו בשעת ביצוע העבירות השתנתה עמדתן של עורכות חוות הדעת פעמיים. בחוות הדעת הראשונה שניתנה ב-2.5.2021 נקבע כי בתקופה הרלוונטית לאירועים המתוארים בכתב האישום הנאשם היה במצב פסיכוטי ולא היה אחראי למעשיו. לאחר שניתנה חוות דעת זו, התובע עמד על כך שכותבות חוות הדעת יבחנו את החומרים מתיק החקירה (שאותם לא קיבלו לעיון בטרם כתבו את חוות הדעת), ויכתבו חוות דעת חדשה. אחרי

עמוד 1

שעינו בחומרים הנוספים שינו עורכות חוות הדעת את דעתן, וכתבו בחוות דעת מיום 7.6.2021 שהנאשם היה אחראי למעשיו בשעת ביצוע העבירות. לנוכח שינוי המסקנה בחוות הדעת ביקש הסניגור שעורכות חוות הדעת יעינו במסמכים פסיכיאטריים בעניינו של הנאשם. לאחר שעיינו בחוות דעת פסיכיאטרית פרטית של ד"ר עדי לוי ופרופ' שמואל פניג וברישומים פסיכיאטריים של הרופא המטפל מהתקופה שבה בוצעו העבירות, שינו עורכות חוות הדעת את חוות דעתן פעם נוספת, וכתבו בחוות דעת מ-30.12.2021 כי "סביר להניח... שהנבדק היה שרוי בתקופה הרלוונטית במצב מאני פסיכוטי והתנהגותו הייתה קשורה למצבו הנפשי, כך שלמעשה לא ידע להבחין בין טוב לרע ובין מותר לאסור ולא יכול היה לשלוט במעשיו. לפיכך, לא היה אחראי למעשיו".

3. אשר להיסטוריה של מחלתו של הנאשם ראוי לציין שבחוות הדעת הראשונה שהוגשה מטעם הפסיכיאטר המחוזי מצוטט סיכום רפואי של הפסיכיאטר המטפל שממנו עולה כי הנאשם הופנה לטיפולו לראשונה בחודש פברואר 2020 אחרי שלקה במצב פסיכוטי שהתאפיין במחשבות שווא רדיפתיות, הזיות, חשיבה לא מאורגנת וחוסר שיפוט. הוא טופל בתרופות נוגדות פסיכוזה, ומצבו השתפר בהדרגה. כשהגיע למצב של הפוגה במצב הפסיכוטי שקע הנאשם בדיכאון חמור שגרם לו לחוסר תפקוד ולסבל רב. בשל מצבו התחיל טיפול בתרופה נוגדת דיכאון. מצבו השתפר, אך הוא נכנס למצב מאני שבמהלכו ביצע את העבירות נושא כתב האישום.

4. לנוכח האמור בחוות הדעת השלישית מטעם הפסיכיאטר המחוזי הסכימה התביעה לזיכוי הנאשם. אחרי שהנאשם הודה בפניו בביצוע המעשים המיוחסים לו בכתב האישום, ולאחר שעיינתי בראיות בתיק החקירה המבססות את הטענה שהנאשם אמנם ביצע מעשים אלה, זיכיתי את הנאשם כמי שעומד לו סייג אי שפיות הדעת.

5. עוד בטרם הסכימה לזיכוי הנאשם, דרשה התביעה כי עורכות חוות הדעת מטעם הפסיכיאטר המחוזי יתייחסו לאמצעי הטיפול בנאשם לפי סעיף 15(ב) לחוק לטיפול בחולי נפש, תשנ"א-1991, שאליהן לא התייחסו בשלוש חוות הדעת הראשונות שלהן.

6. ב-24.2.2022 הוגשה חוות הדעת הרביעית מטעם הפסיכיאטר המחוזי. חוות הדעת התבססה על שלוש חוות הדעת הקודמות, על בדיקה קלינית של הנאשם ב-23.2.2022 ועל סיכום רפואי של הפסיכיאטר המטפל.

7. אשר לבדיקה הקלינית כתבו עורכות חוות הדעת שהנאשם "מסודר בהופעתו, רגוע, יוצר קשר עין, דיבורו לעניין וללא הפרעות במהלך או בתכני החשיבה. ללא הפרעות בתפיסה. האפקט תואם לסיטואציה. שולל אובדנות. שולל מסוכנות. בוחן המציאות תקין, שיפוט תקין. מספר שמרגיש טוב, נוטל את טיפולו התרופתי באופן מסודר ומגיע למעקב פסיכיאטרי קבוע אצל הפסיכיאטר המטפל ד"ר גרינשטיין. מבין את הצורך בהמשך טיפול ומעקב פסיכיאטרי מסודר וקבוע. התרשמנו מתובנה טובה לצורך בטיפול ומעקב. מספר על קשר טוב עם הפסיכיאטר המטפל ומוסיף ש'אני מרגיש שאני יכול להיפתח ולדבר איתו, אני רוצה להמשיך את המעקב אצלו ולא במקום אחר'".

8. מתוך חוות דעתו של הפסיכיאטר המטפל, ד"ר שי גרינשטיין, ציטטו עורכות חוות הדעת דברים אלה: "[המטופל]

סובל מהפרעה סכיזואפקטיבית. בעברו מצבים פסיכויטיים, מצבים דיכאוניים ומצב מאניפורמי במהלכו בוצעו מעשים בגינם הוא עומד היום לדין. המצב המאני נגרם מטיפול נוגד שניתן לו על ידי בשל היותו במצב דכאוני. מאז ובשל מה שאירע, שונה הטיפול. הוא מטופל בתרופות מייצבות, ולאחרונה הותחל בטיפול בלפונקס שהיא תרופה המאפשרת יציבות ומונעת מצבים פסיכויטיים... [המטופל] משתף פעולה באופן מלא בטיפול כולל בהגעה לבדיקות ולמעקבים אצל רופאת המשפחה, התחיל לעבוד לאחרונה, מגיע לכל המפגשים עמי במועד וברצון ונוטל את התרופות עם תובנה להכרח להתמיד בנטילתן. הוא גר בבית הוריו התומכים בו מאד. הובא לידיעתי שיש כוונה לבקש עבורו צו לטיפול מרפאתי כפוי. אני עובד 23 שנים במרפאת מבוגרים ב'גהה' וליוויתי ומלווה מספר רב של מטופלים בתוקף צו. הצו ניתן כשהם לא משתפים פעולה, מסרבים לטיפול ומסוכנים לסביבה. [למטופל] אין אף מאפיין כזה. הוא משתף פעולה באופן מלא, רוצה להיעזר, מתמיד בנטילת התרופות. אין כיום מסוכנות כלשהי בהתנהגותו, והמעשים המוזכרים לעיל, שבוצעו בעת שהיה במצב מאני, לא יחזרו, כיוון שמאז שונה הטיפול ומצבו יציב. פרט למעשים הנ"ל, שכמפורט לעיל בוצעו בעת שהיה תחת טיפול שגרם להם, לא הייתה התנהגות מסוכנת או פלילית כלשהי שלו לפני ואחרי תקופה זו. צו מרפאתי כפוי לא יאפשר לי להמשיך לטפל בו, יעביר אותו למסגרת אחרת ולא מוכרת, לא יאפשר קשר רציף ויומיומי עם מטפלו כפי שיש איתי ובמצב זה הסיכון להתדרדרות רב מאד. צו יגביר את המסוכנות ולא יקטין אותה. ולהזכיר שוב - אני עובד בבית חולים פסיכיאטרי שנים רבות, מטפל במטופלים המגיעים בתוקף צו ומנוסה מאד בליווי מטופלים הסובלים מהפרעה ממנה סובל [המטופל]. אודה למעורבים בדבר על החלטה שתאפשר המשך טיפול שלי ב[מטופל] ומניעת העברתו (בכפייה) לטיפול במסגרת אחרת שבה הסבירות להתדרדרות גבוהה".

9. לסיכום כתבו עורכות חוות הדעת מטעם הפסיכיאטר המחוזי, ד"ר כספי וגב' בנצור: "על בסיס כל המסמכים שיש בידינו ובדיקותינו הקליניות, אנו מצטרפות לדעתו של הרופא הפסיכיאטר המטפל ד"ר שי גרינשטיין וסוברים כי אין צורך במעקב פסיכיאטרי בתנאי טיפול מרפאתי כפוי. יש לאפשר למטופל להמשיך בטיפול ומעקב אצל הרופא המטפל עמו יצר קשר טוב וקרוב אליו, מקפיד להגיע באופן מסודר וקבוע. המשך המעקב והטיפול אצל ד"ר גרינשטיין ייתן את המענה הטיפולי הטוב ביותר".

10. העמדה בחוות הדעת מטעם הפסיכיאטר המחוזי לא הייתה מקובלת על התובע שעמד על דרישתו שאוציא צו טיפול מרפאתי כפוי בנאשם. התובע הגיש בעניין זה כתב טענות מפורט מאד שחלקו מתייחס להלכה המשפטית הנוהגת ולחוות הדעת שהוגשו בתיק, אך בניגוד לכללי המשפט הוא מסתמך גם על תוכן של חוות דעת פסיכיאטריות פרטיות שקיבל מן ההגנה וכלל לא הוגשה לי או צוטטה בחוות הדעת מטעם הפסיכיאטר המחוזי אלא הוזכרה שם בלבד, ויתכן שאף על מסמכים פסיכיאטריים אחרים שהועברו אליו ולא הוגשו לבית המשפט, וכן מפנה לפסיקה של בתי המשפט שקדמה לקביעת ההלכה המשפטית הרלוונטית של בית המשפט העליון. הסיגור לעומתו סבור כי בהתאם להלכה המשפטית הנוהגת יש לאמץ את המלצת חוות הדעת.

הכרעה

11. סעיף 15(ב) לחוק טיפול בחולי נפש קובע:

עמוד 3

"הועמד נאשם לדין פלילי ובית המשפט מצא כי הוא עשה את מעשה העבירה שבו הואשם, אולם החליט, אם על פי ראיות שהובאו לפניו מטעם אחד מבעלי הדין ואם על פי ראיות שהובאו לפניו ביזמתו הוא, שהנאשם היה חולה בשעת מעשה ולפיכך אין הוא בר-עונשין, ושהוא עדיין חולה, יצווה בית המשפט שהנאשם יאושפז או יקבל טיפול מרפאתי".

12. לפי סעיף זה כאשר קובע בית המשפט, כמו במקרה שבפניי, שנאשם ביצע את מעשה העבירה אך לא היה אחראי למעשיו כיוון שהיה חולה (במחלת נפש) בשעת ביצועו, ובית המשפט קובע גם שהנאשם עדיין חולה, על בית המשפט לצוות שהנאשם יאושפז או יקבל טיפול מרפאתי.

13. ברע"פ 966/17 פלוני נ' מדינת ישראל (28.12.2017) קבע בית המשפט העליון שגם נאשם שמחלת הנפש שלו נמצאת בהפוגה יכול להיחשב בנסיבות מסוימות כמי שעדיין חולה בהקשרו של סעיף זה. עיקרו של פסק הדין בקביעות אלה:

"סמכותו של בית המשפט להורות על טיפול כפוי, קמה רק בתנאי שהנאשם 'עדיין חולה', במובן זה שמחלתו עלולה לסכן את הציבור. ייתכן כי נאשם שנמצא ברמיסיה ייחשב 'עדיין חולה', וההכרעה תלויה בנסיבות הפרטניות של כל מקרה. מובן, כי במקרה שבו ניתן להשיג את התכלית ללא כפייה, יש לבחור בדרך זו".

"הגדרתו של הנאשם כ'עדיין חולה', לצורך החלטה על כפיית טיפול, תלויה בנסיבות העניין ובמאפייני הרמיסיה. לצורך זה, על בית המשפט להביא בחשבון, בין היתר, את טיב המחלה; עצמת הסימפטומים; תנודתיות הסימפטומים של המחלה בעבר; אשפוזים וטיפולים קודמים; נטייה להפסקת טיפול יזומה של הנאשם; הסביבה המשפחתית-חברתית בה נמצא הנאשם ועד כמה מדובר בסביבה תומכת המאפשרת פיקוח על הנאשם; חומרת העבירה ונסיבותיה; התקופה שחלפה מאז ביצוע העבירה; תקופת הרמיסיה".

14. עיקרן של העובדות וההערכות הרלוונטיות לשם הכרעה בשאלה אם הנאשם 'עדיין חולה' במובן שניתן לביטוי זה ברע"פ פלוני מפורטות בציטוט מחוות דעתו של הפסיכיאטר המטפל, ד"ר גרינשטיין, שאומצה למעשה על ידי עורכות חוות הדעת מטעם הפסיכיאטר המחוזי.

15. בחוות הדעת המצוטטת של ד"ר גרינשטיין ישנן מספר התייחסויות ישירות לסוגיית המסוכנות. כאמור לעיל, בין היתר כותב ד"ר גרינשטיין, כפי שהדברים מובאים בחוות הדעת מטעם הפסיכיאטר המחוזי, כי "אין כיום מסוכנות כלשהי בהתנהגותו [של הנאשם], והמעשים המוזכרים לעיל, שבוצעו בעת שהיה במצב מאני, לא יחזרו, כיוון שמאז שונה הטיפול ומצבו יציב". ד"ר גרינשטיין מפרט כי הנאשם נכנס פעם אחת בלבד למצב מאני ואז ביצע את המעשים נושא כתב האישום. יתר על כן, הכניסה למצב מאני הייתה תוצאה של הטיפול התרופתי שקיבל לשם התמודדות עם הדיכאון ממנו סבל. העובדה שדווקא הטיפול הפסיכיאטרי הוא שהכניס את הנאשם למצב נפשי מסוכן, ממחישה שטיפול פסיכיאטרי כלל אינו מבטיח בוודאות את התוצאה המקווה בהקשר של מסוכנות. לפי חוות דעתו של ד"ר גרינשטיין לא הייתה התנהגות מסוכנת או פלילית כלשהי מצדו של הנאשם לפני או אחרי המצב המאני. להערכת ד"ר גרינשטיין הוצאת צו טיפול מרפאתי כפוי רק תגדיל את מסוכנותו של הנאשם (הרעיון שהעלה התובע בתגובתו שהפסיכיאטר הפרטי של הנאשם, שעובד גם במגזר הציבורי, יטפל בנאשם כפי שהוא מטפל בו כיום אך יעשה זאת

במסגרת השירות הציבורי כמימוש של צו טיפול מרפאתי כפוי הוא רעיון אוטופי שאינו מעשי).

16. מדבריו של ד"ר גרינשטיין שצוטטו בחוות הדעת השונות שהוגשו מטעם הפסיכיאטר המחוזי ניתן להבין כי מיום שהתפרצה מחלת הנפש אצל הנאשם בראשית שנת 2020 הוא מטופל פסיכיאטרית תוך ניסיון למצוא את האיזון התרופתי המתאים. מחוות דעתו של גרינשטיין עולה בבירור כי זמן קצר יחסית אחרי ביצוע העבירות יצא הנאשם מן המצב המאני שבו נמצא, ומאז הוא נמצא במצב שאינו מסכן את הציבור. העובדה המצערת שהנאשם סובל מדיכאון מתמשך והיה חשש שההליך המשפטי או ריצוי עונש יחמירו אותו (כפי שהדבר בא לידי ביטוי בין היתר במכתביו של הפסיכיאטר המטפל שהתובע צירף לתגובתו), אינה מלמדת על היותו חולה המסכן את סביבתו, ולכן את תקופת ההפוגה מן המחלה בהקשר של פרשנותו של סעיף 15(ב) לחוק טיפול בחולי נפש יש לראות ככזו שחלה מאז שיצא מן המצב המאני - כלומר, זמן קצר לאחר ביצוע העבירות ועד היום. מכאן שיש לראות את תקופת ההפוגה במצב המסוכן של המחלה ככזו שנמשכת כבר כשנה וחצי. ראוי אף לציין שהנאשם לא אושפז מעולם.

17. מדבריו של ד"ר גרינשטיין ניתן ללמוד כי לנאשם, המתגורר בבית הוריו, מערכת משפחתית תומכת (אמו היא XXX ואביו הוא XXX). עניין זה בא לידי ביטוי גם בכך שהוריו של הנאשם התייצבו יחד איתו לדיונים במשפטו. עוד ניתן ללמוד מחוות הדעת המצוטטת של ד"ר גרינשטיין שהנאשם משתף פעולה עם הטיפול, מקפיד להתייצב לפגישות עם הפסיכיאטר ועם רופאת המשפחה, ומקפיד על נטילת התרופות ועריכת הבדיקות הנדרשות.

18. על האמור לעיל יש להוסיף שהמעשים המפורטים בכתב האישום הם כמובן פסולים ומכוערים, אך לא מדובר בעבירה מן החמורות בספר החוקים. יתר על כן, למרבה הצער גם יחסית למקרי התעללות בבעלי חיים, מקרה זה אינו מן החמורים (הצער הוא כמובן על כך שישנם מקרים חמורים בהרבה). על כך יש להוסיף שכלל הידוע מדובר במקרה יחיד של עבירה שבוצעה על ידי הנאשם בהשפעת מחלת הנפש שבה הוא לוקה.

19. על כל האמור לעיל יש להוסיף שהן הפסיכיאטר המטפל, ד"ר גרינשטיין, והן עורכות חוות הדעת מטעם הפסיכיאטר המחוזי, ד"ר כספי וגב' בנצור, סבורים כי אין מקום להוציא צו טיפול מרפאתי כפוי.

20. לנוכח כל האמור לעיל ולאור המבחנים שנקבעו ברע"פ פלוני אני קובע שאין לראות בנאשם כמי ש"עדיין חולה" בהקשרו של סעיף 15(ב) לחוק טיפול בחולי נפש, ולכן אינני מוציא צו טיפול כפוי בעניינו. מדובר במקרה קלאסי שבו ניתן להשיג את המטרה של הענקת טיפול מפיג מסוכנות ללא כפייה, ולכן אין מקום לכפייה.

21. לנוכח ההתייחסות למצבו הנפשי של הנאשם בהחלטתי זו, אני אוסר על פרסום שמו של הנאשם או כל פרט שיאפשר את זיהויו.

זכות ערעור לבית המשפט המחוזי בתוך 45 יום מיום המצאת החלטתי זו.

המזכירות תשלח החלטה זו לצדדים ולפסיכיאטר המחוזי.

ניתנה היום, 10 במאי 2022, בהעדר הצדדים.